

6. Петрушевичь А. Сводная Галичско-Русская летопись съ 1700 до конца Августа 1772 года. Часть I. – Львовъ. Типографія Ставропигійского Института подь управленіемъ О. И. Тарнавского, 1887. – XV+329 с.

7. Barącz S. Pamiętnik dziejów Polskich. Z aktów urzędowych Lwowskich i z rękopismów. – Lwów, 1855.

8. Moszynski A. Kronika kollegium Lubieszowskiego XX. Pijarów. – Kraków, 1876.

9. Moszynski A. Monografia kollegium i szkoły pijarskiej w Miedzyrzeczu Koreckim. – Kraków, 1876.

10. Niesiecki K. Herbarz Polski. Powiększony dodatkami z późniejszych autóruw, rekopismow, dowódow urzedowych i wydány przez Jana Nep. Bobrowicza. – Lipsk, 1839-1846. – T. I-X.

11. Zubrzycki D. Kronika miasta Lwówa. – Lwów: Nakładem autora, 1844.

УДК 2(477.83)

*Богдан ЛАЗОРАК,
м. Дрогобич*

ПЕРЕХІД ЦЕРКОВНИХ БРАТСТВ ЛЬВОВА ДО УНІЇ У КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ КРИЛОСУ ЄПИСКОПОМ ЙОСИФОМ (ШУМЛЯНСЬКИМ)

У статті досліджуються особливості переходу церковних братств Львова до унії, а також визначено характерні ознаки цього процесу для Львівського Ставропигійного братства.

***Ключові слова:** церковне братство, Львівсько-Галицько-Кам'янецька єпархія, унія, єпископ Йосиф Шумлянський*

***Lazorak B. The transition of the Lviv church fraternity to the union in the context of the reform of the krylos by Yosyph (Shumlyanskyu).** In the article the features of the Lviv church fraternity's transition to the union are explored and the characteristic signs of this process for the Lviv Stauropegian fraternity are identified.*

***Key words:** the church fraternity, Lviv-Galician-Kamyanets Eparchy, the union, the bishop Yosyph Shumlyanskyu.*

Постановка проблеми. Проблема переходу до унії Львівсько-Галицько-Кам'янецької єпархії у 1700 р. сьогодні вивчена законом достатньо. Вона підсумована у фундаментальній праці львівського дослідника І. Скочилися [24]. Щоправда, проблема переходу церковних братств цієї єпархії до унії досі залишалася білою плямою в історії Української церкви, позаяк добре відомо, що братства мирян впродовж XVI – XVII ст. виступали виразниками боротьби проти унії.

Аналіз дослідження. Вивчення історії церковних братств Львова розпочалося ще в першій половині XIX ст. львівськими дослідниками позитивістами Д. Зубрицьким, а згодом Я. Головацьким, І. Шараневичем, А. Петрушевичем та ін. Спеціальне дослідження історії унійних церковних братств періоду XVIII ст. лише в 30-х рр. XX ст. започаткував професор Львівської Богословської академії В. Фіголь, який в тримісячнику «Богословіє» опублікував розвідку «Церковні братства Галицької Гр. кат. Провінції у XVIII ст.». Після II Світової війни тема перестала розроблятися, оскільки не відповідала ідеологічним рамкам радянської історичної науки.

Мета статті полягає у вивченні передумов, історичних обставин та механізмів процесу переходу до унії церковних братств Львова. З-поміж них доцільно виокремити центральне об'єднання руських міщан – Львівське Успенське Ставропігійне братство, а також крилошанські братства, які діяли на передмістях Львова.

Виклад основного матеріалу. До моменту переходу Львівської єпархії до «нової унії» [24, 273–300] у 1700 р., центральним мирянським об'єднанням української громади м. Львова, котре представляло та захищало її інтереси перед владою польської громади, було Львівське Ставропігійне братство [24, 273–300], яке своїм авторитетом змогло згуртувати навколо своєї національної «місії» всі передміські братства Львова: Св. Миколая Чудотворця [23, 91–92; 18], Св. Йоана Богослова [21, 13], Св. Параскеви П'ятниці [21, 10–11], Богоявлення Господнього [21, 14–15], Воскресення Господнього [21, 11], Св. Теодора Тирона [1], Воздвиження Чесного Хреста [21, 15] та ін. [21]. Проте, у 1700 р. Львівське Ставропігійне братство чи не єдине у Львові, відкрито не бажало з'єднання з Римом, що й вирізняло цей процес в єпархії серед інших єпархій Київської митрополії, скажімо, Перемиської єпархії, у якій головним противником переходу була шляхта [30]. На нашу думку, позиція Ставропігії не роз'єднала її звязки з іншими церковними братствами, однак їх перехід до унії відбувався іншим шляхом.

Перехід церковних братств до унії у Львівсько-Кам'янецькій єпархії розвивався в умовах латинізації церковного життя [24, 399–402] та водночас синхронно із єпархіальними реформами Йосифа Шумлянського, які набули кардинального характеру у тому ж 1700 р.

Головною особливістю процесу переходу церковних братств до унії була його різночасовість та різні шляхи з'єднання з Римом: 1) перехід крилошанських братств Львівсько-Кам'янецької єпархії відбувався виключно у мирній співпраці та за посередництва владичого двору і був пов'язаний із ствердженням Йосифом Шумлянським у 1700 р. [20, 488–

489] спеціальних «братських пунктів», якими вперше впроваджувалась залежність братств від парафіяльного священика; 2) перехід Львівського Ставропігійного братства до унії, на відміну від інших церковних братств Львівсько-Кам'янецької єпархії, відбувався набагато довше (до 1708 р.) і культивувався, хоч у Львові, проте не в співпраці з владичим двором, а безпосередньо з римською ієрархією.

Спільним приводом для початку унійних процесів в середовищі церковних братств стало оголошення владикою Йосифом Шумлянським переходу Львівсько-Кам'янецької єпархії до унії в 1700 р. у Варшаві [12, 204–205].

У сучасній історіографії присвячено чимало опублікованого матеріалу [9, 2] та спеціальних досліджень [17], в яких добре вивченим є відомий конфлікт за «приєднання» чи «неприєднання» до унії Львівської Ставропігії, яка усіма можливими способами, впродовж майже 8-ми років, відсторонювалася від реформи крилосу Йосифа Шумлянського, оскільки боялася втрати свого давнього права Ставропігії (підпорядкування виключно патріарху, обрання священика, друкування книг та ін.).

Після проголошення унії, Йосиф Шумлянський при підтримці коронного гетьмана Станіслава Яблоновського, силою оволодів Успенською церквою у Львові та вніс до неї свій єпископський престол. Ці події носили відверто конфронтуючий характер, часто стримуваний, під видом присутності військ С. Яблоновського [15, 402]. Нарешті єпископ прагнув створити у братській церкві нову катедру [24, 283], яка б значно ближче знаходилась до центру українського національного середовища у Львові. Майже одночасно владика оголосив про приєднання Ставропігійного братства до унії, сфальшувавши перед тим підписи кількох братчиків. В оголошенні з особливим наголосом йшлося про очікувану «Святу єдність» братства з унією [7]. Згодом при підтримці магістрату владика відправив у Ставропігійній церкві урочисту літургію [17]. Ці події спровокували конфліктну ситуацію не тільки між братством і єпископом, але й між львівським старостою Адамом Сенявським і Росією, яка продовжувала підтримувати православної Ставропігії. Влучною видається думка І. Шараневича, який свого часу зауважив, що Йосиф Шумлянський, з метою підготовки ґрунту для поширення унії в єпархії обмежував свободу православних, зокрема монахів, «які тисячами ходили по краю» [29, 70] і за обставин впровадження унії готові були нести небезпечну для Польщі агітацію за кордон, зокрема в Росію.

Натомість у червні 1700 р. король Август II ствердив для Львівського Ставропігійного братства спеціальні охоронні грамоти [6, 77], якими убезпечив братство від домагань єпископа, при чому староста міста зобов'язувався допомагати братчикам. Тобто, давні міцні взаємини брат-

ства з Росією і наполегливі політичні переговори Росії з польською владою спонукали польського короля видати наказ для владичого двору (24 лютого 1700 р.), яким Йосифу Шумлянському заборонялося утискати Ставропігійне братство, і за яким для братства залишались непорушними усі православні права [24, 283]. В принципі, політична ситуація, яка виникла між Польщею та Росією у період Північної війни, відіграла ключову роль в збереженні православного статусу братства до 1708 р. У своєму посланні від 11 червня 1704 р. єпископ відмовився від своїх претензій до братства, підтвердивши усі його колишні права [8]. Відтак, релігійний конфлікт, який також носив і фінансовий характер (братська нерухомість в межах вул. Руської [8, 3–4, 5–6, 21–22]), з цього часу був припинений, як і прагнення владики підкорити братство своїй юрисдикції [13].

З іншого боку, відмова єпископа від юрисдикції над братством стала умовою переходу останнього до унії [16, 992]. Після 1704 р. все більш яскраво виявлялося прагнення Ставропігії перейти під опіку Апостольського престолу, що простежується у листуванні (березень–липень 1708 р.) братчиків із папою римським Климентієм IX, папським нунцієм в Польщі Миколою Спінолі, Генеральною Конгрегацією Поширення Віри та генеральним прокурором Апостольської місії в Римі Фоною Схіарою [9, 6–21, 133–136]. На думку І. Скочиляса, братство намагалось віднайти універсальну формулу самозбереження Ставропігійних прав т. зв. «modus vivendi», яка б гарантувала збереження ставропігійного статусу (покровительство патріархату змінювалось покровительством Риму), а з іншого – забезпечила б безболісне пристосування до нових унійних умов [24, 284]. Зрештою 2 березня 1708 р. братство висловило готовність прийняти унію, і вже 5 квітня 1709 р. папа Климент IX підтвердив його ставропігійний статус, звільнивши його (подібно до патріарха у XVI ст.) з-під юрисдикції львівського владики [10, 9–12]. Вагомим приводом переходу братства до унії послугувало його важке фінансове становище, спричинене судовими конфліктами з владикою та облогою Львова Швецькою армією. Останній чинник був вирішальним також і для переходу до унії Жовківського братства Різдва Христового, яке взагалі припинило свою діяльність під час війни, про що свідчить відсутність щорічних протоколів засідання впродовж 1700–1704 рр., натомість їх відновлення у 1706 р. та повторний підпис статуту унійним офіціалом у 1710 р. сигналізували його перехід до унії [2, 12зв.–20зв.].

Суб'єктивним чинником переходу Ставропігійного братства до унії стала смерть Йосифа Шумлянського у 1708 р., через що на декілька років припинились конфлікти братчиків з владичим двором. Варто відзначити, що одним із перших, хто позиціонував перехід братства до унії

із національно-захисними мотивами, був А. Криловський [19, 106]. Натомість о. В. Фіголь вважав, що навіть після переходу до унії церковні братства «ще довгі роки покутували дух православ'я» [28, 250].

Менш проблемним був перехід до унії інших церковних братств Львівського крилосу. Зауважимо, що незважаючи на перебільшення у твердженнях окремих дослідників про, нібито, перехід до унії в кінці XVII ст. переважаючої більшості монастирів, церков та братств, окрім Львівської Ставропігії [27, 372–373], вдалось віднайти чимало свідчень про серйозну співпрацю Йосифа Шумлянського з братствами, які часто підтримували його політику ще до 1700 р. Наприклад, львівське передміське братство Преображення Господнього та місцевий парох Михайло Іванович віддано підтримували кандидатуру Йосифа Шумлянського під час його відомої боротьби із Євстафієм Свистельницьким за Святоюрську катедру ще в 1668 р. [22, 11; 25, 70; 24, 580–584; 14, 172–173; 15, 377]. Авторитетність братського священика на той час підтверджується судовою справою від 17 липня 1668 р. між позивачем Войцехом Соболевським, підстаростою п. Замостського з с. Винники, та згаданим преображенським парохом М. Івановичем [5, 10–11]. В подальшому братство також підтримувало внутрішню єпархіальну політику владики, а серед його потенційних прихильників цілком ймовірно могли бути наступний парох церкви Св. Спаса о. Андрій Чайковський та старші братчики Симеон Владичка та Ілько Лепак [22, 11].

Акт проголошення єпископом Йосифом Шумлянським церковної унії Львівської єпархії з Римською Апостольською столицею (14 (25) квітня 1700 р.) створив нові обставини для життя передміських церковних братств Львова, які з однієї сторони, почали поволі включатися в загальний процес «Другого культурно-релігійного оновлення Львівської єпархії» [24, 573–580], а з іншої – у їх діяльності все частіше простежується прояв економічної та територіальної самоідентичності, через усвідомлення власних можливостей серед інших церковних братств. Як наслідок, у 1700 р. простежується збільшення числа судових справ не тільки між братчиками та парохом, а й самими братствами [4, 4, бзв.–7, 8зв.–9зв., 25–25зв., 40–41зв., 80зв.–81зв.].

Першим проявом переходу львівських передміських братств до унії стала спільна урочиста Служба Божа, організована Йосифом Шумлянським в соборі Св. Юра 9 липня 1700 р. [24, 279]. Після символічної молитви представники усіх львівських братств (окрім Ставропігійного), у присутності коронного гетьмана С. Яблоновського склали католицьке Ісповідання віри [24, 279]. Невідомо, однак, якою була атмосфера під час спільного зібрання мирян, оскільки конфронтуючі події, пов'язані із вне-

сенням престолу Йосифа Шумлянського до Львівської Успенської церкви, до певної міри спантеличили настрої вірних [15, 402]. Проте, 11 липня 1700 р. владики вперше перед мирянами Львова під час богослужіння згадав «філіокве» та проголосив єдність єпархії з католицькою церквою [24, 279]. Важко спрогнозувати, чи всі львівські передміські братства одразу прийняли «акт церковної унії». За різними джерельними даними, в цей час окремі парафії навіть були вакантними на посаду священника (*vacat*) [11, 294; 3, 252], а відтак не мали духовних провідників для спільної процесії. Втім цілковитий факт присягання львівських братств унії все ж таки підтверджується віднайденим реєстром присяглих братств Львова. 8 травня 1702 р. Йосиф Шумлянський задекларував реєстр львівських церковних братств, який включав навіть ті братства, які діяли при монастирських церквах. Згідно реєстру львівські братства отримали право з «власними хоругвами та хрестами збиратись на загальні празничні та поховальні процесії» з дотриманням унійної канонічної традиції [4, 44зв.]. Список братств подаємо відповідно до копії єпископського декрету, виявленого у книзі духовного єпископського суду за 1700–1703 рр.: «1) Bractwo S. Spaskie; 2) Bractwo Zniesieńskie; 3) Bractwo Hołowskie; 4) Bractwo Czestnokreskie; 5) Bractwo Woskreseiskie; 6) Bractwo Tarnawskie; 7) Bractwo Fedorowskie; 8) Bractwo Bohoiawłenskie; 9) Bractwo SS. Piatnic; 10) Bractwo Włahowiszczenskie; 11) Bractwo Święto Nikolskie; 12) Bractwo Święto Onufryiskie; 13) Bractwo Bohosłowskie» [4, 44зв.]. Цілком ймовірно, що братство Св. Спаса, будучи в реєстрі під № 1, могло першим прийняти унію (навіть географічно розташовувалось найближче до Святоюрської гори). Реєстр унійних церковних братств Львова був особисто стверджений підписом Йосифа Шумлянського. У кінцевому протоколі документу єпископ наголосив на тому, що «цей порядок братств повинен був діяти, як за його життя так і після смерті» [4, 44 зв.].

Одночасно із згаданими подіями розпочався перший етап дисциплінування діяльності церковних братств Львова зі сторони Львівської єпископської катедри. Цей етап був додатковою складовою загальної програми реорганізації інституту крилосів [24, 605], механізми якої були закладені у тексті грамоти єпископа Йосифа Шумлянського від 10 липня 1700 р. «про відновлення» Львівського єпархіального крилосу [24, 605]. В салютації цієї грамоти було наголошено про перелік тих, хто підлягав єпископським постановам: «*Wszem wobec u kaźdemu zosobna wszelskiego Stanu godności Preminencyey u kondycyey Religiey Greko-Ruskiey Bractwom i Ludziem Jurisdycyi naszej Episkopskiey*» [3, 250]. На думку І. Сkochиляса [24, 607], єпископ, реагуючи на прохання крилошан полегшити правову ситуацію в парафіях, включив у текст грамоти додаткові нові «7 пунктів»

(Punkta), які максимально розширювали повноваження членів епархіального крилосу у підлеглих їм парафіях м. Львова [24, 606]. Перші 5 правил надавали парафіяльним священикам право контролю за діяльністю церковних братств, замінюючи давню ставропігійну формулу [26] взаємовпливу «братство – священик» (від мирян) на нову унійну духовну прерогативу «священик – братство», як зазначалось в грамоті: «...aby owczarnia Chrystowa iednego nauwyższego Pastera znała» [3, 251].

Відповідно до першого пункту на всіх звітніх братських зборах, в тому числі «елекціях» братчиків, завжди повинен був бути присутній парафіяльний священик, без згоди якого братство не мало права приймати нових членів: «1. Aby przy kaźdych Sessyach, Rachunkach, Elekcyach, Sprawach, y potrzebach, ktore Bractwa iakiey że kolwiek Cerkwi mieć y odprawiać będą Duchowny Cerkiewny prasens był, a we wszystkim Bractwu prasiť, żaden Brat bez niego do Konfraterniey niebył przymowany» [3, 252]. Другий пункт зобов'язував братчиків відбувати Великодню сповідь виключно у власного пароха: «2. Aby żaden jak z Bractwa iako y Parochialnych Ludziey Confesione Paschali u innego Duchownego na stronie niespowiadali się, tylko pred tym Duchownym, do ktorego Cerkwi jure Parochiey naleźy» [3, 252]. Таким чином, братства фактично могли провадити свою релігійну діяльність виключно у межах парафії. До цього ж, у третьому пункті єпископа «recipiendis Sakramentalis» від усіх мирян парафії, а отже і від членів братств, вимагалось виконувати літургійні і сакраментальні практики тільки у своїх парафіях, не звертаючись за послугами до монахів (наприклад, уділення Тайни Вінчання) [3, 252]. Четвертий пункт грамоти забезпечував парафіяльному священику повноправний догляд за навчанням у братських школах. Відтепер за його згоди призначався бакалавр, а під час братських засідань парох міг рекомендувати кандидатуру на посаду шкільного провізора чи дяка. Також парох отримував доступ до фінансової калькуляції по утриманні шкіл [3, 253]. П'ятий пункт змінював механізм контролю над фінансово-господарськими справами братства. Парафіяльний священик отримував верховне право контролю за прибутками та витратами: «5. Wszystkie Accydencye, jak teź według Artykułow Brackich opisane Censur Duchownym naleźące y soby in Supplementum vita ich bydz mogło cederz y oddawane bydz maia» [3, 253]. Цей пункт був одним із найбільш «болючих» для братської організації, оскільки братчики втрачали можливість вільно розпоряджатися не тільки братською касою, але й нерухомим майном, яке часто надходило у формі фондушних записів парафіян. Варто зазначити, що всі перелічені правила не поширювались на Львівське Успенське братство.

Висновки. Перехід Львівсько-Галицько-Кам'янецької єпархії до унії у 1700 р. та динамічні культурно-релігійні перетворення, ініційовані церковною владою, спричинили появу нового типу церковних братств. За формою організації вони нагадували церковні братства періоду XVI ст. Однак, у своєму правовому статусі вони були позбавлені окремих характерних прерогатив, першою чергою, у праві виборності пароха та незалежності від влади єпископа.

В інституційному розвитку унійних церковних братств виокремлюємо два етапи, кожен з яких контролювався львівським владикою та Конгрегацією поширення віри в Римі. *Перший етап* пов'язаний із формуванням нової культурної і релігійної моделі «Slavia Unita», запропонованої єпископом Йсифом (Шумлянським), яка формувала нову релігійну ідентичність мирян-уніатів і сприяла з'єднанню Руської церкви з Римом. Зважаючи на побутування в «руській старовині» ставропігійської традиції, перехід церковних братств до унії відбувався неодноразово і хронологічно був розділений двома історичними подіями: 1) 1700 р. – разом із 13-ма передміськими братствами Львова до унії перейшли церковні братства інших крилосів, які одночасно визнали пастирську опіку владика Й. Шумлянського; 2) 1708 р. – перехід до унії Львівського Успенського братства, якому папа Климент IX зберіг ставропігійні права.

ЛІТЕРАТУРА

1. Книга братства при церкви Св. Великомуч. Теодора Тирона въ Львове / [упоряд. Ф. И. Свистун] // Вестникъ «Народнаго дома». – 1906. – Ч. 2. – С. 37–40.
2. Національний музей ім. Митрополита Андрея Шептицького у Львові. Відділ рукописної та стародрукованої книги (далі – НМЛ). – Ф. Рукописи кириличні (Рк). – Спр. 128. Артикули братські, 42 арк.
3. НМЛ. – Ф. Рукописи латинські (Ркл). – Спр. 142. Processus Causa Cleri S(ecularum) PP. Basilia(norum), 262 арк.
4. НМЛ. – Ф. Рукописи латинські (Ркл). – Спр. 59. Protocolium spraw Duchownych w Sądach Konsystorskich Ritus Greaci Episkopskich Lwowskich w roku panskim 1700, 1701, 1702, 1703 pp., 93 арк.
5. НМЛ. – Ф. Ркк. – Спр. 151. Книга духовного єпископського суду (1668–1673 pp.), 115 арк.
6. Правда про унію: документи і матеріали / [порядкув. Ю. Ю. Сливка, В. О. Бунченко та ін.]. – Видання третє, доповнене. – Львів : Каменяр, 1981. – 447 с.
7. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі – ЦДІА у м. Львові). – Спр. 762. Оголошення львівського єпископа Й. Шумлянського про приєднання братства до унії (8 лютого 1701 р.), 4 арк.
8. ЦДІА у м. Львові. – Спр. 773. Послання львівського єпископа Й. Шумлянського до братства з підтвердженням усіх прав і привілеїв братства та ви-

знанням своїх претензій до братства несправедливими. Витяги з актів папської комісії і львівської консисторії (11 червня 1704 р.), 25 арк.

9. Юбилейный сборникъ въ память 350-летія Львовскаго Ставропигіона / [соч. Копыстьянскій А. В.]. – Львов : Типографія Ставроп. Института, 1936. – Ч. I : Материалы, относящиеся к истории Львовскаго Ставропигіона в 1700–1767 гг. – 284 с.

10. Documenta Pontificum Romanorum historiam Ucrainae illustrantia : 2 vol. / Ed. A. Welykuj. – Romae : PP. Basiliani, 1954. – Vol. 2. – XII, 680 p.

11. Monumenta Ucrainae Historica / Collegit A. Šeptyckij ; Ed. O. Baran. – Romae : Universitatis Catholicae Ucrainorum S. Clementis Papae, 1967. – V. 4. – 380 s.

12. Андрусяк М. Львівський єпископ Йосиф Шумлянський та його змагання за права для духовенства й об'єднання церков / М. Андрусяк // Логос. – Йорктон, 1979. – Т. 30. – Кн. 3. – С. 193–215.

13. Біла С. Постать Й. Шумлянського в дослідженнях М. Андрусяка / С. Біла // Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. – Львів : Логос, 2000. – Кн. I. – С. 57–62.

14. Зубрицький Д. І. Хроніка Ставропігійського братства / Денис Іванович Зубрицький [пер. з пол. І. Сварник]. – Львів : Апріорі, 2011. – 404, [4] с.

15. Зубрицький Д. Хроніка міста Львова / Денис Іванович Зубрицький [пер. з пол. І. Сварник]. – Львів : Центр Європи, 2006. – XVV, 602 с.

16. Исторические сведения о Львовской, Галицкой и Каменецъ-Подольской иерархии со времени присоединения Галиции къ Польскому королевству. Иосифъ Шумлянскій, єпископъ львовскій, галицкій и каменецъ-подольскій / [упорядкув. Е. И. Сецинскій] // Подольские епархіальные ведомости. – Каменецъ-Подольскій, 1885. – № 48. – С. 988–996.

17. Киричук О. Перехід Львівського Ставропігійного братства під юрисдикцію Св. Апостольського престолу (за матеріалами ЦДІА України) / О. Киричук // Успенське братство і його роль в українському національно-культурному відродженні: матеріали наукової конференції 4–5 квітня 1996 р. – Львів : ЛНБУ ім. В. Стефаника, 1996. – С. 95–99.

18. Кметь В. Ф. Церква св. Миколая у Львові [Електронний ресурс] / В. Ф. Кметь // Оранта. Суспільно-релігійна газета. – Львів, 2007. – № 12. – Режим доступу до газ. : http://risu.org.ua/ua/relig_tourism/krajeznavstvo_digest/20914/

19. Крыловскій А. С. Львовское Ставропигіальное Братство (Опыт церковно-историческаго изследованія) / Амбросій Семенович Крыловскій. – К. : Типографія Императорскаго Университета Св. Владимира, 1904. – 314, [230] с.

20. Лазорак Б. Нові епізоди до історії Львівського Преображенського братства у XVIII ст. / Б. Лазорак // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2011. – Вип. XIV–XV. – С. 485–518.

21. Лабенскій Ф. Русскія церкви и братства на предградіяхъ львовскихъ / Ф. Лабенскій. – Львовъ : Печатня Ставропигійскаго Института, 1911. – 37 с. – (Препринт / Вестникъ «Народнаго Дома». – Львів, 1911. – №. 2. – С. 18–31 ; № 3. – С. 35–55).

22. Любінецький М. З тайн старовинної галицької столиці. Попередниця нинішньої «Преображенки» в старому Львові / М. Любінецький // Неділя. Ілюстрований тижневик. – Львів, 1935. – Ч. 1. – С. 11–13.

23. Мицько І. До історії Львівських церков / І. Мицько // Львів. Історичні нариси. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, 1996. – С. 90–102.
24. Сkochиляс І. Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII століть: організаційна структура та правовий статус / Ігор Сkochиляс. – Львів : Видавництво Українського Католицького Університету, 2010. – XXIV, 832, [16] с.
25. Сkochиляс І. Єпископ Львівський, галицький і кам'янецький Єремія (Свистельницький, 1668–1676) / І. Сkochиляс // Генеалогічні записки. Збірник наукових праць. – Львів, 2010. – Вип. 8. – С. 70–74.
26. Тимошенко Л. Ставропігія церковних братств у контексті Берестейської унії. Історіографічний аспект / Л. Тимошенко // Confraternitas. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, 2006–2007. – С. 250–267. – (Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність ; вип. 15).
27. Титов Ф. И. Русская Православная Церковь в польско-литовском государстве в XVII–XVIII вв. (1654–1795). Опыт церковно-исторического исследования : в 2-х т. / И. Ф. Титов. – К. : Изд. С. В. Кульженко, 1905. – Т. 1 : Западная Русь въ борьбе за веру и народность въ XVII–XVIII вв. – X, 394 с.
28. Фіголь В. Церковні братства Галицької Гр. кат. Провінції у XVIII ст. / В. Фіголь // Богословія. Тримісячник. – Львів, 1937. – Т. XV. – Кн. 4. – С. 243–252.
29. Шараневич И. Иосиф Шумлянский, русский епископ Львовский от 1667 до 1708 г. / И. Шараневич // Временникъ института ставропигийского на рокъ 1897. – Львовъ, 1896. – С. 63–73.
30. Marusyn M. Die im Jahre 1700 Endgültig vollzogene Union der Lemberger Erarchie / M. Marusyn // Український технічно-господарський інститут : наукові записки. – Мюнхен, 1966. – Т. XI. – С. 36–62.

УДК 94(477.8)“17”

Юрій СТЕЦИК,
м. Дрогобич

МОНАСТИРСЬКІ ФІЛЬВАРКИ ПЕРЕМИШЛЬСЬКОЇ ЄПАРХІЇ (XVIII ст.)

На підставі актової та майнової документації визначено економічні засади функціонування монастирів. Окреслено основні джерела формування фільварків та питання судових суперечок за їх збереження.

Ключові слова: *фільварок, грошова рента, панщина, заставні та дарчі записи, провізія.*

Stecyk Y. Monastic Filvarky Przemyśl diocese (XVIII c.). *On the basis of forensic and property documentation defines the economic principles of functioning monasteries. The basic sources of manors and litigation issues for their safety.*

Key words: *grange, cash rent, boon, mortgages and darchi records provisions.*